

ITPS Regelförenklingsarbete

Regleringsbrevsuppdrag nr 3, 2008

Diariernr: 1-010-2008/0015

ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 063 16 66 00
Telefax 063 16 66 01
E-post info@itps.se
www.itps.se
ISSN 1652-0483

För ytterligare information kontakta; Lars Sundell
Telefon 063 16 66 33
E-post Lars.Sundell@itps.se

Innehåll

1	Inledning	6
1.1	Ansvarsområde	6
1.2	Mätningar av de administrativa kostnaderna	6
2	Inriktning och arten av regelförenklingsarbetet	7
3	Samråd med näringslivet.....	7
4	Redovisning av åtgärder	7
4.1	Nyföretagande	7
4.1.1	Bakgrund	7
4.1.2	Syftet med undersökningen över nystartade företag	9
4.1.3	Internationella riktlinjer och rekommendationer för statistik och indikatorer gällande företagsdemografi	9
4.1.4	Enkätundersökningen i Sverige	11
4.1.5	Slutledning	13
4.2	Internationella företag.....	14
4.2.1	Riktlinjer	14
4.2.2	Utländska företag	14
4.2.3	Förslag inom området utländska företag	15
4.2.4	Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet	16
4.2.5	Ökad uppgiftslämnarbörda	17
4.2.6	Forskning och utveckling i internationella koncerner	17
	Bilaga 1 Konsekvensbeskrivning omläggning av undersökningen Nystartade företag år 2007	19
1	Område	19
2	Bakgrund	19
3	Genomförande.....	19
4	Konsekvenser.....	20
4.1	Företagen	20
4.2	Användarna	22
	Bilaga 2 Regelförenkling för statistik Nystartade företag.....	23

1 Inledning

1.1 Ansvarsområde

Inom Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) verksamhet berör regel- förenklingsarbetet gällande företagens uppgiftslämnande endast inhämtande av statistikuppgifter.

ITPS är statistikansvarig myndighet för officiell statistik inom områdena *Internationella företag, Nyföretagande och Konkurer*. Statistikansvaret regleras enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99) och bilaga till förordning (SFS 2001:100) om den officiella statistiken

Som en del av statistikansvaret genomförs två årliga undersökningar inom området *Internationella företag*. Dessa är *Utländska företag* samt *Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet*, den första belyser omfattningen och verksamheten av utlandsägda företag i Sverige, den andra undersöker de svenskägda företagens verksamhet utanför Sverige.

ITPS genomför även en mindre undersökning vartannat år *Forskning och utveckling i internationella koncerner*, vilken fokuserar på de internationella koncernerna/företagens FoU verksamhet och omfattning samt hur den är fördelad mellan Sverige och utlandet.

Inom området *Nyföretagande* görs två undersökningar; *Nystartade företag i Sverige* samt *Uppföljning av nystartade företag 3 år efter start*. Den senare genomförs vartannat år. Konkursstatistiken baseras på registerdata och berör inte företagens uppgiftslämnande.

Statistiken inom området internationella företag är EU reglerad, detta i enlighet med EU förordningen "Regulation (EC) No 716/2007 of the European Parliament and of the Council On 20 June 2007 on Community statistics on the structure and activity of foreign affiliates". EU förordningen gäller både *Utländska företag* och *Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet*. Undersökningarna gällande nyföretagande berörs ej av internationella regleringar.

1.2 Mätningar av de administrativa kostnaderna

Verket för näringslivsutveckling (Nutek) genomför löpande studier av företagens administrativa kostnader som uppkommer på grund av lagstiftningen kopplad till den officiella statistiken. Studiernas genomförs enligt standardkostnadsmodellen. Metoden bygger på att de administrativa kostnaderna värderas utifrån hur mycket tid ett normaleffektivt företag avsätter för att uppfylla de administrativa kraven i svensk lagstiftning så som de är avsedda att följas.

ITPS gjorde år 2006 en konsekvensbeskrivning gällande effekterna i sin helhet avseende uppgiftslämnarbelastningen till följd av en omläggning av undersökningen *Nystartade företag i Sverige* år 2007. Denna återges i bilaga 1 till denna redovisning.

2 Inriktning och arten av regelförenklingsarbetet

Uppgiftslämnarbelastningen i samband med de aktuella statistikundersökningarna kan reduceras genom minskat antal enkäter eller reducerat innehåll i undersökningarna. Inom båda statistikområdena har sedan år 2006 nya regleringar inneburit en ökad uppgiftslämnarbelastning genom att antalet uppgiftslämnare och berörda företag ökat. Inom området nyföretagande, där ökningen varit betydande, har dock ett antal enkätbaserade uppgifter ersatts med registerdata.

3 Samråd med näringslivet

Näringslivets regelnämnd (NNR) ingår i de användarråd som upprättats med anknytning till statistikområdena. I användarråden ingår även representanter för Svenskt Näringsliv.

4 Redovisning av åtgärder

Redovisningen är disponerad så att de båda statistikområdena *Nyföretagande* och *Internationella företag* behandlas separat. Bakgrund till den rådande situationen och förslag till åtgärder ges. Inom båda statistikområdena berör åtgärderna delvis regleringar och i fallet inom statistikområdet *Nyföretagande* en genomgripande förändring av undersökningens uppläggning.

4.1 Nyföretagande

4.1.1 Bakgrund

Näringsdepartementet angav i regleringsbrevet gällande Institutet för tillväxtpolitiska studiers (ITPS) verksamhet under 2007 som punkt 1 under nya uppdrag.

"ITPS skall i samråd med Statistiska centralbyrån (SCB) utveckla undersökningen av nya företag så att uppgifter för nyföretagande baseras på ett heltäckande material och kan börja publiceras kvartalsvis från och med 2007. Statistiken skall så långt som möjligt vara könsuppdelad. Regeringens mål om att minska företagens uppgiftslämnarbörda skall beaktas."

Undersökningen omfattade innan förändringen cirka 25 000 företag årligen. Ändringen av omfång i undersökningen till att baseras på ett heltäckande material innebar att antalet uppgiftslämnare kom att bli cirka 75 000 företag år 2007. För att något begränsa den ökade uppgiftslämnarbelastningen delades undersökningen i två faser. I den inledande fasen, vilken omfattade samtliga företag, reducerades antalet variabler starkt. I en uppföljningsfas återkontaktades ett urval av företag vilka skattats som reellt nystartade företag i den inledande fasen med en enkät gällande resterande uppgifter. Storleken på detta urval bestämdes utifrån vissa precisionskrav, och uppgick år 2007 till 9 000 företag. Vidare ersattes ett antal enkätuppgifter gällande enskilda firmor med registerdata. Sammantaget kom dessa

förändringar att innebära att uppgiftslämnarbördan år 2007 i runda tal fördubblades jämfört med 2006, se vidare bilaga 1; konsekvensbeskrivning.

Utifrån dessa förutsättningar och med den nuvarande uppläggnings av undersökningen torde det vara uppenbart att det inte är möjligt att åstadkomma en reduktion av uppgiftslämnarbelastningen med 25 procent till år 2010 jämfört med 2006 års nivå. Begränsade reduktioner i förhållande till omfånget av undersökningen år 2007 kan under vissa förutsättningar åstadkommas genom ytterligare användning av registerdata till ersättning av enskilda variabelvärden samt genom förändringar gällande urvalet av företag i uppföljningsfasen. Dessa åtgärder finns närmare beskrivna i bilaga 2.

Således är en mer genomgripande värdering av undersökningens förutsättningar och syfte nödvändig för att om möjligt finna mer substantiella besparingsmöjligheter. Skrivningen i regleringsbrevet 2006 kan tolkas i riktning att statistiken bör utvecklas för att på ett bättre sätt beskriva utvecklingen av nyföretagandet.

Utöver undersökningen gällande nystartade företag genomförs med vissa tidsintervall en uppföljningsundersökning gällande nystartade företag tre år efter start. I den senaste genomförda undersökningen år 2006 gällande nystartade företag år 2003 uppgick antalet uppgiftslämnare till cirka 10 000 företag.

Uppföljningsundersökningen har inte varit föremål för ändringar under senare år. Enkäten är av ungefär samma omfång som i nyföretagarundersökningen med relativt enkla flervalfrågor. Undersökningen har sedan år 2003 genomförts med två års intervall. Den största besparingen i denna undersökning kan åstadkommas genom längre tidsintervall mellan undersökningarna. Storleken på urvalet företag kan minskas något utan att urvalsosäkerheten ökar substantiellt.

Vid sidan av den ovan nämnda uppföljningsundersökningen genomfördes åren 2007/2008 en separat uppföljningsundersökning gällande nystartade företag 2002 administrerad av SCB med liknande innehåll. Även om undersökningen innehållsmässigt liknade de gängse uppföljningsundersökningarna kan resultaten av de två undersökningarna inte sammanvändas och kan ej heller sägas komplettera varandra då undersökningpopulationerna är definierade på i grunden helt skilda sätt. Den ordinarie uppföljningsundersökningens undersökningpopulation utgörs av den skattade populationen nystartade företag enligt nyföretagarundersökningen. Den nya uppföljningsundersökningens undersökningpopulation utgjordes av antalet nybildningar av företag enligt undersökningen "Företagens demografi 2002"¹. Undersökningen ställdes till ett urval på cirka 4 500 företag och finansierades och genomfördes inom ramen för ett utvecklingsprojekt initierat av EU:s statistikbyrå Eurostat med syfte att åstadkomma internationellt jämförbar statistik. Det är oklart om denna undersökning kommer att vidareföras i framtiden.

Följande del av redovisningen ger en bakgrund till ett förslag hur framställningen av nyföretagarstatistiken skall kunna förändras med utgångspunkt från data gällande företagens demografi för att uppnå den utställda målsättningen om en

¹ Se rapporten; Vad utmärker en framgångsrik entreprenör?, SCB 2008

substantiell minskning av uppgiftslämnarbelastningen jämfört med 2006 års nivå med bibehållen eller förbättrad kvalitet enligt internationella riktlinjer på området.

4.1.2 Syftet med undersökningen över nystartade företag

Det grundläggande syftet med undersökningen gällande nystartade företag är att skatta antalet helt nystartade företag frånräknat olika slag av ombildningar av existerande företag. Historiskt går undersökningen tillbaka till ett uppdrag till Statistiska centralbyråns (SCB) från SIND år 1985 att kartlägga nya arbetsställen. Undersökningspopulation utgörs av nyaktiverade företag i SCB:s företagsregister. För det skattade antalet nystartade företag skattas vidare ett antal variabler knutna till företagets verksamhet samt till innehavaren av företaget. Några exempel är antal anställda, omsättning och innehavarens kön, utbildning och härkomst.

Ett nystartat företag definieras i undersökningen som ett företag som antingen är helt nystartat eller har startat på nytt efter att ha varit vilande i minst två år. Förvärv av företag genom övertagande, köp eller arv ska ej ingå. Ej heller start av dotter- eller moderbolag till annat företag samt ändring av juridisk form för en existerande verksamhet. Vidare ska verksamheter som aldrig startat verksamhet eller bedöms ej komma att starta verksamhet inte ingå.

Ovan nämnda uppgifter inhämtas via undersökningsenkäten och tillförlitligheten i skattningen av antalet nystartade företag är bland annat avhängig svarsfrekvens och av att systematiska snedvridningar i avgivna uppgifter inte förekommer. Kontrollinstrument gällande tillförlitligheten avseende den grundläggande variabeln antal nystartade företag saknas för närvarande men är, åtminstone i princip, tänkbara för merparten av de i undersökningen ingående företagen.

4.1.3 Internationella riktlinjer och rekommendationer för statistik och indikatorer gällande företagsdemografi

Definitionen av ett nystartat företag i enkätundersökningen har nära sammanhang med definitionen av "enterprise births" - nyetablering av företag, framtagen av EU. Definitionen av nyetablering av företag ingår i ett system av regler och rekommendationer gällande framtagande av företagsstatistik. Nyetablering av företag definieras i EU-kommissionens förordning nr 2700/98 om definitioner av uppgifter för statistik över företagsstrukturer.

”Det antal nyetablerade företag som är registrerat för aktuell population i företagsregistret, korrigerat för fel. Med nyetablerat menas att ett antal produktionsfaktorer kombineras under förutsättning att inga andra företag är inblandade i händelsen. Nyetableringar omfattar inte tillskott till populationen på grund av fusioner, delningar, styckningar eller omstruktureringar av ett antal företag. Det omfattar inte tillskott till en delpopulation enbart på grund av verksamhetsbyte”

Enkätundersökningen gällande nystartade företag har inte historisk anknytning till EU:s statistiksystem och är inte knuten till internationell statistikrapportering på området idag.

Kommissionens definition av nyetableringar av företag preciseras i en rekommendation framtagen av Eurostat och OECD vilken behandlar ett antal olika kategorier av företagsdemografiska nyckeltal². Huvudkategorier förutom nyetableringar utgörs av överlevnadstal, nedläggningar och population av aktiva företag. Rekommendationen innehåller förutom definitioner av olika indikatorer metodologiska riktlinjer för framtagande av statistikunderlag för de olika indikatorerna. Metodiken är avsedd att vara konsistent med andra riktlinjer gällande framtagande av företagsstatistik.

Rekommendationen anger administrativa data och existerande statistiska företagsregister som främsta källor för framtagande av statistikunderlag för de olika indikatorerna, härunder nystart av företag. Resurser och utvecklingsarbete bör inriktas på att utveckla och harmonisera företagsregistren i de olika länderna snarare än att utveckla specifika urvals- och enkätundersökningar för inhämtande av uppgifter gällande företagsdemografiska händelser. Vikten av att så långt möjligt minimera uppgiftslämnarbelastningen för företagen genom att utnyttja existerande register och andra administrativa datakällor understryks.

Eurostat rekommendation riktar sig primärt till medlemsländerna inom EU. I ett vidare internationellt perspektiv kompletteras denna rekommendation av OECD³.

I flertalet länder kan det antas att enkätundersökningar är för kostsamma och tidsödande att genomföra för att vara ett realistiskt alternativ. Statistik över företagsdemografi omfattar olika indikatorer med undergrupper och separata enkätundersökningar gällande de olika kategorierna indikatorer skulle erfordras.

Företagsregister baseras i allmänhet på administrativa register för registrering av företag för vilka olika regler i respektive land kan förekomma. Olika tröskelvärden för inklusion i registren kan finnas och olika regler gällande tidpunkt för registrering och aktivering av företag kan vidare förekomma. För att minska betydelsen av dessa skillnader mellan länderna uttrycks vanligen statistiken i form av indikatorer (kvoter).

Mot denna bakgrund är viktigt att de olika länderna avsätter resurser till att utveckla företagsregister av hög kvalitet. Företagsregistren ska utgöra en central komponent i statistiksystemen för vilka prioritering av resurser till utveckling och harmonisering mellan länderna är nödvändig.

Eurostat och OECD behandlar kortfattat enkätundersökningar och urvalsundersökningar som underlag för statistik gällande företagsdemografi och konstaterar att dessa i allmänhet torde ge sämre tillförlitlighet jämfört med register-

² Business demography manual

³ Ett par exempel; Moving towards comparable business demography statistics, OECD Statistics directorate 2005 och A proposed framework for business demography statistics, OECD Statistics directorate 2006.

baserade data till följd av de gängse felkällorna som förekommer i alla urvalsundersökningar.

4.1.4 Enkätundersökningen i Sverige

En enkätundersökning är förknippad med olika potentiella felkällor. Enkätundersökningen gällande nystartade företag baseras idag på ett totalmaterial vilket innebär att en viktig osäkerhetskälla i enkätundersökningar, urvalsosäkerheten, inte är aktuell. Som i alla undersökningar förekommer dock ett svarsbortfall. Detta sammantaget med den speciella målpopulation⁴ som valts i undersökningen förde år 2007 till förhållandevis stora statistiska felmarginaler i statistiken gällande centrala redovisningsvariabler. Den genomsnittliga relativa osäkerhetsmarginalen⁵ per kommun uppgick i kvartalsstatistiken under 2007 till knappt 20 procent vid 95 procent konfidensnivå.

Förutom urval och bortfall måste även osäkerhets- och felkällor som bearbetnings- och mätfel beaktas. Mätfel eller systematiska snedvridningar är särskilt allvarliga då dessa leder till felaktiga punktskattningar oavsett urvalets eller bortfallets storlek. Denna typ av fel är även ofta svåra att påvisa och korrigera. Kontroll av förekomst av sådana felkällor är tids- och resurskrävande och kan exempelvis innebära krav på samkörning av olika register eller särskilda kompletterande undersökningar. Den centrala målstorheten i enkätundersökningen, antalet nystartade företag, baseras på en enkätfråga och skattningen av denna storhet är därmed utsatt för nämnda felkällor. Det är knappast rimligt att anta att olika former av systematiska snedvridningar, vilka även kan variera över tid, gällande avgivna uppgifter i undersökningen gällande nystartade företag inte kan förekomma.

En närmare värdering nyföretagarundersökningens resultat ligger utom ramen för detta uppdrag, men något skall ändå sägas om utfallet av undersökningen gällande den centrala målvariabeln antal företag under åren 1994 till 2007.

En jämförelse av utvecklingen av antalet nyaktiverade företag med utvecklingen av det skattade antalet nystartade företag visar att dessa två serier följt varandra relativt väl. Betydande undantag finns dock och under vissa år uppvisar tidsserierna divergerande utveckling. År 2002 minskade antalet nyaktiveringar av företag med 15 procent medan antalet nyetableringar ökade med 5 procent. Under 2001 visade statistiken motsatt resultat. Antalet nyaktiveringar ökade med 1 procent medan

4 Målpopulationen utgjordes av verksamhets- och tidsmässigt reellt nystartade företag respektive kvartal. Undersökningen söker således även skatta den tidsmässigt reella starttidpunkten i de fall denna skiljer sig från nyaktiveringstidpunkten vilket bidrar till att öka osäkerheten i skattningarna.

5 Ett mått på den statistiska osäkerheten i en skattning ges av den relativa osäkerhetsmarginalen där medelfelet relateras till punktskattningen. De relativa osäkerhetsmarginalerna för punktskattningar gällande olika enheter, exempelvis kommuner, kan jämföras direkt med varandra och har en meningsfull innebörd. En relativ osäkerhetsmarginal på +/- 10 procent för en kommun med punktskattning på 100 nystartade företag innebär att den sanna punktskattningen ligger inom ett intervall 90 - 110 företag med en viss sannolikhet. Vanligt är att sannolikheten sätts till 19/20 eller 95 procent. Den relativa osäkerhetsmarginalen är således ett alternativt sätt att uttrycka konfidensnivån.

antalet nystartade företag minskade med 8 procent. I jämförelse med dessa båda år var skillnaden slående år 2004, då båda serier visade en starkt samstämmig utveckling, antalet nyaktiveringar ökade med 13 procent och antalet nystartade företag med 15 procent.

Det är inte möjligt att endast utifrån dessa uppgifter dra bestämda slutsatser angående statistikens kvalitet. Det kan dock inte betraktas som givet att nyföretagarstatistiken nödvändigtvis visar en riktig bild av utvecklingen under åren 2001 och 2002. Båda dessa år kännetecknades av en svag allmän ekonomisk utveckling och antalet nyaktiveringar utvecklades svagt båda år i motsats till antalet nyetableringar, vilka som nämnt ökade med 5 procent 2002. Möjlighet att verifiera nyföretagarstatistikens resultat genom en utvärdering i förhållande till oberoende data saknas⁶.

År 2007 uppvisade nyföretagarstatistiken en kraftig ökning i antalet företag. Frånräknat de nytillkommande branschgrupperna uppgick ökningen till 22 procent jämfört med 2006 samtidigt som antalet nyaktiveringar ökade med 12 procent inom motsvarande branschgrupper.

Undersökningen genomgick detta år flera förändringar förutom volymändringarna. Tidsförläggningen av undersökningen förändrades så att enkätutskicket lades närmare registreringen. Den primära frågeställningen gällande nystart eller icke-nystart omformulerades och förenklades och antalet telefonintervjuer i undersökningen ökade. Det sistnämnda kan ha inneburit att en eventuell intervjuareffekt fått ökad betydelse för undersökningens resultat. Hur och i vilken riktning en sådan effekt verkat i nyföretagarundersökningen är dock osäkert. Effekten av omformuleringar av enkätfrågor är på samma sätt många gånger oklar. Den förändrade tidsförläggningen av undersökningen innebar i detta sammanhang sannolikt att skattningen av antalet företag isolerat kom att öka då kortlivade företag, vilka i tidigare undersökningar hunnit avvecklats vid undersökningarnas genomförande, kan ha ingått i undersökningsresultaten.

En allmän slutsats är att svaren i enkätundersökningar kan influeras av mer eller mindre okända omständigheter vilka inte alltid heller behöver vara slumpmässiga. Allmänna attityder, attitydförändringar och samhällsdebatt kan rimligen ha inverkan på svarsbeteendet i enkätundersökningar. En enkätundersökning bör väljas först då andra alternativ saknas. Ett argument för enkätundersökningar är att dessa kan utformas för att tillgodose speciella krav och definitioner medan användandet av registerdata så gott som alltid innebär att kompromisser måste göras gällande dessa definitioner. Registerdata influeras dock sannolikt i långt

⁶ En tänkbar kontroll av denna skattning kan baseras på uppgifter om företagsregistreringar och ändringsanmälningar till Bolagsverket. Ändringsanmälningar fångar i princip upp de ombildningar av existerande företag vilka nyföretagarundersökningen söker skatta och exkludera från reella nyetableringar. Bolagsverkets uppgifter täcker dock inte samtliga juridiska former och passiva företag ingår, vilka inte ingår i målpopulationen i nyföretagarundersökningen. De främsta hindren för en sådan kontroll utgörs dock av samkörnings- och tillgänglighetsproblem.

mindre utsträckning av olika mätfelseffekter jämfört med enkätdata såframt dessa registerdata baseras på någon form av objektivt administrativt dataunderlag.

4.1.5 Slutledning

I enlighet med Eurostats rekommendationer baseras de uppgifter som avrapporteras gällande företagsdemografiska indikatorer, härunder nystartade företag, till Eurostat, på bearbetningar av företagsregistret administrerat av SCB.

Vid sidan av rapporteringen av företagsdemografiska indikatorer till Eurostat gällande nyetableringar, överlevnad för nyetablerade företag på två års sikt samt nedläggningar finns i Sverige två separata enkätundersökningar på området; den årliga totalundersökningen gällande nystartade företag samt en större intermitterande urvalsundersökning gällande uppföljning av nystartade företag tre år efter start.

Rapporteringen av företagsdemografiska indikatorer till Eurostat baserad på företagsregister parallellt med framställning av nyföretagarstatistik baserad på enkätundersökningar reser frågan vilken statistik gällande nyföretagande som är mest ändamålsenlig, kostnadseffektiv och korrekt. Frågan är av stor betydelse i sammanhang med arbetet att söka minska uppgiftslämnarbelastningen för företagen.

Som visats är en enkätbaserad undersökning gällande nystartade företag förenad med potentiella kvalitetsproblem. Även vid en totalräkning uppstår betydande matematiska osäkerhetsmarginaler gällande en av de centrala redovisningsvariablerna; antal företag efter kommun. Till detta måste läggas en risk för mätfel gällande olika variabler, härunder den centrala målvariabeln antal nystartade företag. För att i någon utsträckning kontrollera för mätfel erfordras löpande avstämning mot oberoende data vilket för närvarande inte är praktiskt genomförbart, och i sin förlängning skulle kräva ytterligare resurser och fördröja statistiken.

En registerbaserad statistik innebär andra typer av kvalitetsproblem. Stora ekonomiska resurser satsas på enkätundersökningen gällande nystartade företag. Eurostat anger att utveckling av företagsregistren bör prioriteras vid fördelning av resurser gällande statistik över företagsdemografiska indikatorer.

Ett alternativ till den nuvarande enkätundersökningen är ny undersökning vars syfte inte är att skatta antal helt nya företag utan att komplettera skattningarna av antal nyetableringar utifrån företagsregistret med uppgifter som svårligen kan, eller inte är möjliga, att hämta från register. De skattningar av antal nyetableringar vilka tas fram utifrån SCB:s företagsregister får således utgöra undersökningspopulation för den nya undersökningen. Omfånget av en sådan undersökning kan anpassas efter tillgängliga resurser och behov.

Denna undersökning kommer i hög grad att likna den nuvarande enkätundersökningens uppföljningsdel i det att den riktas till en fixerad population kända nyetablerade företag med ett antal kompletterade frågor. Urvalet till uppföljningsdelen av nyföretagarundersökningen 2007 uppgick till 9 000 företag. Denna urvalsstorlek kan tjäna som riktmärke för omfånget av en ny undersökning vilket således

innebär en radikal minskning av uppgiftslämnarbelastningen inte endast i förhållande till den nuvarande totalundersökningen, utan även i jämförelse med den tidigare urvalsundersökningen om cirka 25 000 företag. En sådan omläggning innebär samtidigt att nyföretagarstatistiken harmoniseras med internationella riktlinjer samt en kraftig resursbesparing för myndigheterna.

4.2 Internationella företag

4.2.1 Riktlinjer

Eurostat har tagit fram en manual som förtydligar förordningens definitioner vad som är ett internationellt företag samt hur de variabler som samlas in definieras⁷. Enligt förordningen är viss statistik över de internationella företags verksamhet obligatorisk för EU:s medlemsländer. Av de totalt 20-tal variabler uppdelat på bransch och land som levereras till Eurostat är ett 10-tal obligatoriska i enlighet med EU-förordningen.

Förordningen styr hur de olika variablerna definieras samt vad som avgör om ett företag ska definieras som internationellt verksamt eller ej. Den styr även hur data materialet ska levereras till Eurostat samt med vilket intervall undersökningen ska genomföras och hur långt efter referensårs slut som leverans accepteras. Den styr dock inte över vilka metoder medlemsländerna väljer att använda sig av vid insamlandet av materialet. Detta gör att det inom området finns ett visst utrymme att minska uppgiftslämnarbördan och samtidigt uppfylla Sveriges åtaganden gentemot EU. ITPS har hittills följt samtliga delar manualen, det vill säga även de delar av manualen som rör de variabler som inte är obligatoriska för medlemsländerna att leverera till Eurostat.

4.2.2 Utländska företag

Undersökningen gällande utländska företag syftar till att belysa omfattningen och förändringar i det utländska ägandet av företag, filialer och arbetsställen i Sverige. Statistiken baserar sig på en årlig postenkät (från undersökningsåret 2005 även webbenkät) som används för att uppdatera ägarförhållanden, inklusive ägande i flera led av utländska företag i Sverige. Samkörning görs med SCB:s Företagsdatabas där identitetsuppgifter, uppgifter om antal anställda samt uppgifter om de ingående arbetsställen kopplas på. I undersökningen utgår årligen enkäter till mellan 11 000 och 14 000 företag, uppskattad tid som går åt per företag för att svara på frågorna är 15 minuter. Den totala uppgiftslämnarbördan för företagen uppskattas till mellan 2 750 och 3 500 timmar årligen.

Målpopulationen är samtliga aktiva utländska företag i Sverige. Statistiken omfattar alla identifierade företag där mer än 50 procent av röstvärdet innehas av en eller flera utländska ägare. Vid skapande av populationen hämtas i ett första steg

⁷ Recommendation Manual on the Production of Foreign Affiliates Statistics (FATS)

utländska företag från fjolårets register. Detta register uppdateras med uppgifter från ett flertal källor. Post- och webbenkäterna består av tre olika varianter, där den mest omfattande skickas till koncernmoderbolaget i Sverige och en mindre omfattande skickas till dotterbolagen. En förenklad enkät skickas till filialerna.

I 2007 års undersökning gick enkät ut till 13 027 företag. Av dessa var 6 880 moderbolag, 5 067 dotterbolag samt 1 080 filialer⁸. De 5 067 dotterbolagen tillhörde någon av de 6 880 svenska moderbolagen, Filialerna ägs direkt ifrån ett bolag i utlandet och ingår inte i någon koncernstruktur i Sverige.

I enkätundersökningen ingår även frågor som inte krävs för att Sveriges åtaganden mot Eurostat ska uppfyllas. Dessa frågor är få till antalet och ej krävande för företagen att svara på. Nedan presenteras ett förslag för att minska uppgiftslämnarbördan för statistikprodukten.

4.2.3 Förslag inom området utländska företag

För statistikprodukten *Utländska företag* kan uppgiftslämnarbördan för företagen reduceras på flera sätt utan att åsidosätta åtagandena mot EU. En möjlighet är att införa en ”cutoff” gräns exempelvis gällande antal anställda.

En nedre gräns på 10 anställda innebär att antalet respondenter skulle minska med mer än hälften. Detta skulle uppfylla målet om en 25 procent minskning av uppgiftslämnarbördan.

Det finns dock ett stort allmänintresse av en heltäckande statistik inom detta område. Om statistiken gällande utlandsägande bland de minsta företagen skulle försvinna försämras möjligheten till analys inom området. Alternativet förespråkas av denna anledning ej.

Ett annat alternativ är att enbart ta med de variabler som krävs för att uppfylla de åtaganden som Sverige har gentemot EU, vilket dock inte skulle minska uppgiftslämnarbördan i någon högre grad. Frågorna är få till antalet och relativt enkla för företagen att svara på. Variablerna är även viktiga för beskrivning av näringslivets internationalisering. Om dessa frågor tas bort bedöms uppgiftslämnarbördan minska med mellan 5 och 10 procent

Ett tredje alternativ består i att utnyttja registerdata i större omfattning. SCB har tillgång till ett koncernregister över samtliga i Sverige verksamma koncerner.

⁸ **Filial** En filial är ett utländskt företags avdelningskontor med självständig förvaltning i Sverige. Ett och samma företag får bara ha en filial i Sverige. Ett utländskt företag som vill driva näringsverksamhet i Sverige utan att registrera ett dotterbolag, ska normalt registrera en filial., Några typiska drag för en filial är: Filialen är inte en separat juridisk person utan en del av det utländska företaget. Filialen lyder under svensk lag och svenska myndigheters beslut, när det gäller rättsförhållanden som uppkommer i samband med verksamheten i Sverige. Filialen har inget aktiekapital, utan dess tillgångar och skulder är en del av det utländska företagens totala förmögenhetsmassa. En filial ska ha egen bokföring. Bokföringen ska vara skild från det utländska företaget, bland annat för att en särskild årsredovisning ska kunna lämnas för filialen.

Med hjälp av detta register kan enkätundersökningen begränsas till moderbolagen för de företag som ingår i en koncern. Moderbolagen skulle då få svara för de i koncernen ingående bolagen.

Förfarandet skulle minska antalet respondenter med uppskattningsvis 35-40 procent, uppgiftslämnarbördan minskar dock inte lika mycket då moderbolagen redan i nuvarande undersökning har en något mer omfattande enkät. De kommer i den planerade undersökningen att få svara på ytterligare frågor om dotterbolagens verksamhet. Uppgiftslämnarbördan uppskattas dock minska med minst 25 procent med denna metod. Metoden ställer krav på ett fullständigt koncernregister av hög kvalitet.

En nackdel med detta förfarande är att statistiken fördröjs. För närvarande publiceras statistiken ett halvår efter referensårets slut. En omläggning kan innebära att statistiken färdigställs tidigast ett och ett halvt år efter referensårets slut. Koncernregistret baseras på företagets och koncernernas årsredovisningar. Det är ett omfattande arbete att samla in och sammanställa samtliga årsredovisningar

4.2.4 Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet

Statistikprodukten *Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet* har fram till med referensåret 2006 (publicerades våren 2008) inte inneburit någon omfattande uppgiftslämnarbörda för företagen.

I studien undersöks de svenskägda koncernernas verksamhet i utlandet. Av främst kontrollskäl undersöks även en del av de koncerner i Sverige som har dotterbolag i utlandet men kontrolleras av utländska ägare. Dessa koncerner redovisas dock inte den slutliga statistikrapporten.

Undersökningen har hittills baserats på koncernmödrarnas offentliga årsredovisningar, vilka tillhandahålls av Bolagsverket. Grundregistrering har utförts av MM Partner⁹ som har stor erfarenhet av ordinarie bokslutsregistrering. När det gäller den aktuella informationen finns ingen standardiserad presentationsform i årsredovisningarna, utan arbetet innebär i princip en genomläsning av den i regel mycket omfattande notförteckningen.

I de fall större koncerners årsredovisningar har innehållit för knapphändig information har kompletterande information hämtats in via postala enkäter. Den kompletterande enkäten har årligen gått ut till mellan 8 och 12 företag och uppskattningsvis har den tagit 30 minuter per företag att svara på. Det gör att den totala uppgiftslämnarbördan för företagen för att producera statistiken har varit mycket låg.

Statistikrapporten över svenska koncerner med dotterbolag i utlandet har hittills omfattat och redovisat uppgifter om koncernernas anställda fördelade på länder, världsdelar, branschgrupper, storleksgrupper och kön.

⁹ MM Partner är ett privat företag som sammanställer och säljer ekonomisk marknadsinformation.

4.2.5 Ökad uppgiftslämnarböroda

Statistikprodukten *Svenska koncerner med dotterbolag i utlandet* kommer från och med referensåret 2007 (publiceras våren 2009) innebära ökad uppgiftslämnarböroda för näringslivet.

I enlighet den nya EU-förordningen (716/2007) krävs att det från och med referensåret 2007 inhämtas data gällande ytterligare variabler. De uppgifter som är obligatoriska för medlemsländerna att leverera till Eurostat i enligt med den nya förordningen är uppgifter om antal anställda, omsättning samt antal företag uppdelat på länder och branschgrupper.

Den nuvarande undersökningsmetoden är därmed inte tillräcklig på grund av att en del av de variabler som ska rapporteras enligt den nya förordningen inte finns tillgängliga i koncernernas årsredovisningar. ITPS bedömer att den enda möjligheten för att få in fullständig information om koncernernas verksamhet i utlandet är att gå ut med en enkätundersökning riktad till samtliga svenskägda internationella koncerner. ITPS kommer dock även i fortsättningen att använda koncernernas årsredovisningar och via dessa samla in den informationen som där är tillgänglig.

Enkäten planeras att gå ut till mellan 1 200 och 1 500 respondenter. Koncerner med en liten utlandsverksamhet och som lämnat omfattande information om densamma i sin årsredovisning kommer att få en mycket enkel enkät. Koncerner med en omfattande utlandsverksamhet och som lämnat en liten mängd uppgifter i årsredovisningen kommer att få en mer omfattande enkät.

Uppgiftslämnarbelastningen är av denna anledning svår att i förhand uppskatta men beräknas ligga mellan 10 och 60 minuter per företag eller mellan 300 och 1500 timmar per år totalt.

En ”cutoff” gräns i denna undersökning bedöms ej vara lämplig då även ett i Sverige litet företag kan ha en stor internationell verksamhet. En urvalsundersökning är heller knappast ändamålsenlig då en användbar stratifiering svårligen kan åstadkommas. De aktuella företagen är mycket heterogena med avseende på storlek, bransch och verksamhetsländer.

4.2.6 Forskning och utveckling i internationella koncerner

Statistikprodukten *Forskning och utveckling i internationella koncerner* är den av ITPS statistikundersökningar som belastar näringslivet minst. Detta tack vare att statistiken till stor del baseras på registerdata.

I studien undersöks vartannat år de internationella företagens (svenska och utländska företags) FoU-verksamhet i Sverige samt de svenska företagens FoU-verksamhet i utlandet. De senast publicerade undersökningsresultaten avser referensåret 2005. Samkörningen görs av ITPS register över internationella företag/koncerner och SCB:s register gällande forskning och informationsteknologi

i företagen. I tillägg görs en separat enkätundersökningen gällande de 20-30 största industrikoncernernas FoU-verksamhet i Sverige och utlandet. Fokus i undersökningen ligger på koncerner med den mest omfattande forsknings verksamheten. Enkäten uppskattas ta mellan 30 och 120 minuter i anspråk för företagen att svara på, vilket gör att den totala uppgiftsördan hamnar på 10 och 60 timmar vartannat år.

Resultatet av undersökningen rapporteras både till OECD och till Eurostat i enlighet med Eurostats rekommendationer. Data som rapporteras ingår dock ej bland de obligatoriska uppgifter som Sverige åtagit sig att leverera i enlighet med EU-förordningen (716/2007). Inga förändringar planeras för denna statistik.

Bilaga 1 Konsekvensbeskrivning omläggning av undersökningen Nystartade företag år 2007

1 Område

Konsekvensbeskrivningen avser effekten av en förändring av enkätundersökningen gällande Nystartade företag.

2 Bakgrund

Näringsdepartementet angav i regleringsbrevet gällande Institutet för tillväxtpolitiska studiers (ITPS) verksamhet under 2007 som punkt 1 under nya uppdrag;

”ITPS skall i samråd med Statistiska centralbyrån (SCB) utveckla undersökningen av nya företag så att uppgifter för nyföretagande baseras på ett heltäckande material och kan börja publiceras kvartalsvis från och med 2007. Statistiken skall så långt som möjligt vara könsuppdelad. Regeringens mål om att minska företagens uppgiftslämnarbörda skall beaktas.”

Den nuvarande nyetableringsstatistiken ger information gällande nyföretagandets omfattning inom olika verksamheter, regioner, grupper samt bakgrundsvariabler som motiv för att starta företag. En svaghet föreligger dock i det att endast begränsad information med analytiskt sett godtagbar tillförlitlighet kan redovisas på finare nivåer eller för kombinationer av variabler.

Bland centrala användare av statistiken har särskilt framhållits ett behov av datatillgänglighet på disaggregerade nivåer som kommun och/eller bransch.

3 Genomförande

I syfte att åstadkomma ett heltäckande material, det vill säga en totalundersökning av nyaktiverade företag, under beaktande av uppgiftslämnarbördan, framtog SCB hösten 2006 en undersökningsplan där datainhämtning sker i två faser. Fas ett omfattar samtliga nyaktiverade företag, cirka 70 000 årligen, med en enkät innehållande 6 frågor. Syftet med denna fas är att ge ett heltäckande material där antalet genuint nystartade företag kan fördelas på kommun, bransch, kön och storlek. För att begränsa den ofrånkomliga ökning av uppgiftslämnarbördan som en

totalunderökning innebär jämfört med en urvalsundersökning begränsas antalet undersökningsvariabler starkt jämfört med nuvarande undersökning.

Fas två innebär att ett stickprov görs bland de, enligt nuvarande definition, nystartade företagen skattade i fas ett. Syftet är att komplettera statistikunderlaget med de variabler som ingår i den nuvarande nyetableringsstatistiken men icke medtas i fas ett. Sammantaget rör sig detta om 13 variabler. Omfånget av denna fas är inte fastställt, SCB har framtagit förslag med antingen 10 000 eller 15 000 företag i urvalet.

I den nya undersökningen utgår vissa av enkätfrågorna för enskilda firmor och ersätts av registerinformation. I fas ett gäller detta en fråga – *kön* och i fas två fyra frågor – *födelseår*, *utländsk härkomst*, *utbildning* och *majoritetsägarskap*. Cirka 65 procent av de nyaktiverade företagen utgörs av enskilda firmor.

4 Konsekvenser

4.1 Företagen

Tidsåtgången för att besvara den nuvarande enkäten gällande nyetableringsstatistik anges av uppgiftslämnarna själva till i genomsnitt 10 minuter. Denna uppgift måste dock användas med försiktighet då det finns skäl att tro att uppgiftslämnarna underskattar den faktiska tidsåtgången.

NUTEK har i samband med rapporten angående näringslivets administrativa kostnader på statistikområdet (NUTEK R 2007:01) studerat tidsåtgången gällande nyetableringsstatistiken och med hänsyn tagen till frågeställningarnas karaktär ställd i relation till uppgifter från andra enkätundersökningar uppskattat tidsåtgången för den svarspliktiga delen av undersökningen (5 frågor) till 7 minuter. Då frågeställningarna genomgående är av likartad karaktär kan detta översättas till en samlad tidsåtgång på 30 minuter för de 20 frågorna i den nuvarande enkäten.

Samtliga mottagare av enkäterna berörs inte av alla frågor. I den nuvarande undersökningen omfattande 25 000 företag kan cirka 15 000 – 16 000 företag uppskattas var berörda av hela enkäten i egenskap av helt nystartade företag. Resterande är endast berörda av två enkätfrågor.

Under antagandet att en viss minimitid krävs för att ta del av enkäten/
posthantering och liknande på 10 minuter, kan den samlade tidsåtgången i den
nuvarande undersökningen uppskattas till:

$16\ 000 \times (30 \text{ minuter} + 10 \text{ minuter}) + 9\ 000 \times (3 \text{ minuter} + 10 \text{ minuter}) = 12\ 600$
timmar (avrundat)

För att bedöma tidsåtgången i den nya uppläggnings av undersökningen med två
faser används ett något förenklat antagande om att tidsåtgången är jämt fördelad
över de olika frågorna. I övrigt lika förutsättningar.

Ny undersökning

Fas ett:

$45\ 000 \times (10 \text{ minuter} + 10 \text{ minuter}) + 25\ 000 \times (3 \text{ minuter} + 10 \text{ minuter}) = 20\ 400$
timmar (avrundat)

Från detta avgår uppgiften om *könstillhörighet* för enskilda firmor (65 procent)
bland de 45 000 företag som berörs av enkäten:

$45\ 000 \times 0,65 \times 1,5 \text{ minut} = 730$ timmar avrundat

Netto Fas ett; 19 700 timmar avrundat.

Fas två, alternativ 10 000 företag.

$10\ 000 \times (20 \text{ minuter} + 10 \text{ minuter}) = 5\ 000$ timmar

Från detta avgår uppgifterna om *födelseår*, *utländsk härkomst*, *utbildning* och
majoritetsägarskap för enskilda firmor:

$10\ 000 \times 0,65 \times 6 \text{ minuter} = 650$ timmar

Netto Fas två; 4 350 timmar.

Summa Fas ett och Fas två : 24 050 timmar.

Fas två, alternativ 15 000 företag.

$15\ 000 \times (20 \text{ minuter} + 10 \text{ minuter}) = 7\ 500 \text{ timmar}$

Från detta avgår uppgifterna om *födelseår, utländsk härkomst, utbildning och majoritetsägarskap* för enskilda firmor:

$15\ 000 \times 0,65 \times 6 \text{ minuter} = 975 \text{ timmar}$

Netto Fas två; 6 525 timmar.

Summa Fas ett och Fas två : 26 225 timmar.

Kommentarer

Den postulerade tidsåtgången på 30 minuter för att besvara de 20 frågorna i den nuvarande enkäten kan kanske diskuteras mot bakgrund av uppgiftslämnarna själva uppskattat tidsåtgången till 10 minuter. Förändringar i denna skattning inverkar dock endast obetydligt gällande den relativa ändringen av uppgiftslämnarbördan i samband med den nya undersökningen. En viss ökning av uppgiftslämnarbördan sker i och med att tre nya uppgifter kommer att insamlas i fas ett som tidigare inte ingått i nyföretagarundersökningen; branschkod, vid överlåtanden; överlåtande företags organisationsnummer samt vid ändring av juridisk form; tidigare organisationsnummer. I och med att uppgifter om bransch, överlåtande och ändring av juridisk form samlas in i enkäten så förbättras kvaliteten i SCB:s företagsdatabas (FDB). Med ett bättre FDB kan insamlingen av annan statistik förbättras genom att SCB och andra statistikproducenter får en bättre precision i sina urval.

4.2 Användarna

Resultaten av fas ett i undersökningen innefattar antal nya företag efter kommun, bransch, kön, juridisk form samt antal sysselsatta fördelat efter arbetstid och kön.

Möjligheten till detaljerad redovisning av resultat per kommun enligt fas ett är avhängig svarsfrekvensen. Detta gäller för samtliga undersökningsvariabler i enkäten.

I fas 2 kan resultat för enskilda kommuner för de kompletterande variablerna inte redovisas. Möjligheten till nedbrytningar och/eller kombinationer är förutom ovan nämnda faktorer även avhängig valet av storlek på urvalet – tio eller femtontusen företag.

Redovisning bedöms vara möjlig på dagens nivå – dvs. med god precision på läns- eller branschgruppsnivå, dock ej för kombinationer av dessa, och i övrigt enligt de indelningar som redovisas i den årliga statistikrapporten över nya företag.

Bilaga 2 Regelförenkling för statistik Nystartade företag

Undersökningarna gällande Nystartade företag och Uppföljning av nystartade företag är båda stora undersökningar sett till antalet berörda företag men samtidigt små sett till enkäternas omfång. Enkäterna omfattar var och en knappt 20 frågor vilka är konstruerade som enkla kryssfrågor. Ingående frågor värderas löpande två gånger per år i användarrådet för statistiken med representanter bl.a. från Näringsdepartementet och företagens organisationer. Frågornas utformning har i flera omgångar granskats av Mätlaboratoriet hos SCB.

Det torde således finnas relativt litet att vinna genom att försöka omformulera eller utesluta enstaka enkätfrågor. Då frågorna alla är enkla att besvara och skulle relativt många frågor behöva strykas får att uppnå målet om en minskning av uppgiftslämnarbelastningen med 25 procent. Ett möjligt undantag kan ändå nämnas. Nystartade företag innehåller en fråga gällande företagens härkomst. Förutom den nödvändiga informationen för att fastställa härkomst efterfrågas detaljerad landinformation samt invandringsår för föräldrar. Denna information har såvitt ITPS känt använts i mycket begränsad omfattning.

I 2006 minskades uppgiftslämnarbelastningen i undersökningen gällande Nystartade företag då vissa enkätfrågor gällande enskilda näringsidkare ersattes med registerdata. Detta gällde kön, kompanjoner, ledning, födelseår, utländsk härkomst, utbildning och majoritetsägare. Då enskilda näringsidkare utgör en stor majoritet bland nyaktiverade företag i urvalet innebär detta en betydande relativ reduktion av uppgiftslämnarbelastningen. Förändringen har bibehållits i senare undersökningsomgångar.

Inför det framtida regelförenklingsarbetet pekar denna förändring på ett möjligt handlingsalternativ. Förenklingen gällde enskilda företag. Under vissa förutsättningar skulle samma metod kunna tillämpas för aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och ekonomiska föreningar.

Dessa juridiska former kan inte utan vidare knytas till en individ på ett entydigt sätt. Vissa regler måste skapas för vilken funktion eller eventuellt vilka funktioner som kan sägas representera företagen.

Vidare förutsätter denna lösning naturligtvis att maskinell samkörning mellan olika myndigheters register kan genomföras.

Från och med 2007 är Nystartade företag en totalundersökning omfattande cirka 75 000 nyaktiverade företag årligen. Dessa erhöll en blankett i fas ett med sex frågor. Ett urval om cirka 9 000 företag bland reellt nystartade företag enligt fas ett ingick i en fas två med resterande frågor enligt tidigare undersökningar. Motivet bakom denna uppläggning var att minska uppgiftslämnarbelastningen jämfört med en fullständig enkät för samtliga nyaktiverade företag.

Ett problem med denna uppläggning är dock att ett relativt stort antal företag erhåller två enkäter gällande samma typ av information istället för en enkät. Hur

detta skall värderas hänger samman med vilken praxis myndigheterna tillämpar för att skatta uppgiftslämnarbelastningen. ITPS menar att alla aspekter på uppgiftslämnandet bör medräknas. Det är således inte tillräckligt att enbart se till antal frågor som ingår i enkäterna. Det torde knappast råda tvivel om att det föreligger en skillnad mellan att besvara två enkäter jämfört med att besvara en enkät, även om antalet ingående enkätfrågor är lika.

En möjlighet som kan övervägas är att kombinera de två faserna enligt ovan i samma enkät. En subpopulation (motsvarande fas två) bland nyaktiverade företag ingår då direkt med det totala antalet frågor i en enkät. För att erhålla likvärdig precision måste antalet i denna grupp öka jämfört med dagens antal. Dessa variabler redovisas dock främst fördelat på branschgrupp och län. Precisionen vid den nuvarande uppläggnings och urvalsstorleken synes dock vara mer än tillräcklig. En viss reduktion till följd av en vidare urvalsram med oförändrad urvalsstorlek kan vara godtagbar.

Med den nuvarande målsättningen att kunna redovisa tillförlitliga kvartalsdata för antal nystartade företag för samtliga kommuner torde det inte vara möjligt att frånga totalundersökningen gällande nystartade företag och ersätta denna med ett urval.

I undersökningen gällande Uppföljning av nystartade företag finns inte motsvarande målsättning. Den senast genomförda undersökningen gällande nystartade företag 2003, omfattade cirka 9 000 företag. Statistiken redovisas huvudsakligen efter län och branschgrupp (6 stycken) i kombination med olika kategorivariabler. Med denna urvalsstorlek uppnås god precision för skattningarna efter branschgrupp (95-procent konfidensintervall cirka +/- 5 procent), och efter län (95-procent konfidensintervall cirka +/- 6 procent). Precisionen faller dock snabbt vid korsredovisning med olika kategorivariabler.